

AAN Ministerie van Onderwijs, Cultuur & Wetenschap

DATUM 14 maart 2006

ONS KENMERK z2006-0154

CONTACTPERSOON

UW BRIEF VAN 3 februari 2006

UW KENMERK WJZ/2006/5122(2634)

ONDERWERP Ontwerpbesluit houdende wijziging van het
Formatiebesluit WPO ivm wijziging
gewichtenregeling

Bij brief van 3 februari 2006 wendde u zich op grond van het bepaalde in artikel 51, tweede lid WBP tot het College bescherming persoonsgegevens (CBP) met het verzoek om aan u advies uit te brengen over het Ontwerpbesluit houdende wijziging van het Formatiebesluit WPO in verband met een wijziging van de gewichtenregeling.

Het CBP constateerde dat het Formatiebesluit WPO niet meer bestaat omdat het nog diezelfde week, op 10 februari 2006, is komen te vervallen. (Zie Stb. 2006, 55.) Het CBP kan derhalve daarover geen advies meer geven.

Uit het onderhavige Ontwerpbesluit blijkt dat de eerdergenoemde wijziging van de gewichtenregeling een plek zal krijgen in artikel 27 van het Bekostigingsbesluit WPO.

Het CBP vat het advies dat hij u hierbij geeft op als een advies over de wijziging van artikel 27 Bekostigingsbesluit WPO.

Het advies in het kort

Dit advies bevat niet een voorstel om de tekst van het Ontwerpbesluit te wijzigen. Het CBP adviseert u wel om de Nota van Toelichting te verrijken door daarin explicieter aandacht te besteden aan de belangen die in het geding zijn bij de voorgestane gegevensverwerking. De Wet bescherming persoonsgegevens (WBP) bevat spelregels voor een zorgvuldige en rechtmatige gegevensverwerking. Zoals de plicht die op de verantwoordelijke (lees: school) rust om de noodzaak van de verwerking van opleidingsgegevens van (deze) ouders aan te tonen en de plicht om de betrokkene voorafgaand aan de verwerking te informeren over de verwerking. Tevens is het van belang om in de Nota van Toelichting aan te geven dat etniciteit niet meer verwerkt mag worden omdat het geen criterium meer is voor de gewichtenregeling. Naar het oordeel van het CBP verdient informatie over het bovenstaande een plaats in de Nota van Toelichting. Los hiervan staan de door u aangekondigde handreikingen voor scholen die, zo leidt het CBP af uit de tekst van de Nota van Toelichting, vooral gericht zijn op het voorkomen van misbruik en oneigenlijk gebruik van de opleidingsgegevens van ouders door scholen bij het bepalen van de gewichten.

Het advies

Inleiding

Uit de tekst van het Ontwerpbesluit en de Nota van Toelichting daarbij haalt het CBP de volgende informatie.

Aanleiding voor deze wijziging is de keuze voor een nieuwe gewichtenregeling die gebruikt zal worden voor de bekostiging van de scholen. Aan de hand van het opleidingsniveau van de ouder(s) wordt voor elke leerling in het basisonderwijs voortaan bepaald, of en zo ja, welk gewicht voor die leerling kan worden vastgesteld. De gewichten van de leerlingen samen bepalen het schoolgewicht.

De argumentatie voor de nieuwe gewichtenregeling is dat het opleidingsniveau van ouders een (wetenschappelijk) breed gedragen indicator voor onderwijsachterstanden is en hiermee een doeltreffende indicator is. Etniciteit is geen criterium meer.

Om het vaststellen van het gewicht voor de kinderen van ouders of verzorgers die onderwijs in het buitenland hebben gevolgd, makkelijker te maken zijn richtlijnen opgesteld die in een voorlichtingsbrochure aan de scholen bekend zullen worden gemaakt.

In de Nota van Toelichting worden twee soorten activiteiten genoemd waarmee blijvend gestreefd wordt om het risico van misbruik en oneigenlijk gebruik (MenO-risico) van de gewichtenregeling zo klein mogelijk te houden. Zo komen er zorgvuldig opgestelde handreikingen voor scholen waardoor een verbetering is aan te brengen in de wijze waarop de gegevens worden verzameld. Goede voorlichting aan het onderwijsveld moet bijdragen aan het verminderen van het MenO-risico. Ook vermindert het MenO-risico door een goede controle door de Departementale Auditdienst op de leerlingadministratie. Die controle bestaat uit controle bij steekproef van de juistheid van de teldatumopgave, het ondertekende inschrijfformulier, de ondertekende ouderverklaring en het daar bij behorend gewicht van de leerling. Ook worden voor de controle van de opleidingsgegevens van de ouders de bij de Informatie Beheer Groep beschikbare gegevens, waaronder in ieder geval het diplomaregister, gehanteerd. Dit heeft een preventieve werking.

Opmerkingen

Het Ontwerpbesluit geeft het CBP aanleiding om de volgende opmerkingen te plaatsen.

1.

De nieuwe regeling komt er op neer, dat scholen opleidingsgegevens van ouders willen hebben opdat de school het benodigde geld van de overheid krijgt, want de opleidingsgegevens van de ouders zijn doorslaggevend voor het vaststellen van het gewicht van de leerling en het gewicht van de school.

Een eis die de Wet bescherming persoonsgegevens (WBP) aan de verwerking van persoonsgegevens stelt is dat deze gebaseerd is op een grondslag. Ook dient de betrokkene door de verantwoordelijke over de verwerking geïnformeerd te worden.

Van de in artikel 8 WBP genoemde grondslagen voor een verwerking komen in casu in aanmerking de grondslag genoemd in artikel 8 sub a WBP *de ondubbelzinnige toestemming van de*

betrokkene en die genoemd in artikel 8 sub f WBP de gegevensverwerking is noodzakelijk voor de behartiging van het gerechtvaardigde belang van de verantwoordelijke of van een derde aan wie de gegevens worden verstrekt, tenzij het belang of de fundamentele rechten en vrijheden van de betrokkene, in het bijzonder het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer, prevaleert. In de Memorie van Toelichting staat bij artikel 8 WBP op de bladzijden 86 - 87 hierover: *Een gerechtvaardigd belang van de verantwoordelijke kan aanwezig worden geacht in het geval dat de betreffende verwerking voor laatstgenoemde noodzakelijk is om zijn reguliere bedrijfsactiviteiten te kunnen verrichten (...) De plicht om de noodzaak van de verwerking aan te tonen berust bij de verantwoordelijke. (...) De bepaling schrijft in aanvulling op de eerste afweging (...) waarbij mogelijk de belangen van de betrokkene als onderdeel van een veelheid van belangen reeds onder ogen zijn gezien, nog een tweede toets voor. Deze tweede toets vergt een nadere afweging, waarbij de belangen van de betrokkene een zelfstandig gewicht in de schaal leggen tegenover het belang van de verantwoordelijke. Met deze tweede toets wordt nog eens extra de nadruk gelegd op het proportionaliteitsvereiste. (...)*

De artikelen 33 en 34 WBP bevatten voorschriften voor de informatieplicht die op de verantwoordelijke rust.

2.

Etniciteit is geen criterium meer voor de gewichtenregeling, zo staat in de eerste alinea van de Nota van Toelichting. Daarmee is het verwerken van dit gegeven door scholen voor dit doel niet langer rechtmatig. Een beroep op het Vrijstellingsbesluit is niet mogelijk indien etniciteit voor dit doel wordt verwerkt in de leerlingadministratie. (Zie over het Vrijstellingsbesluit hieronder bij punt 3.)

Op grond van artikel 16 WBP geldt een algemeen verbod tot het verwerken van bijzondere persoonsgegevens.

Uit artikel 18 aanhef en sub b WBP volgt dat de verwerking van ras-gegevens alleen is toegestaan indien deze geschiedt in het kader van een daadwerkelijk gevoerd voorkeursbeleid.

3.

Op grond van artikel 27 WBP dient een verantwoordelijke (in de zin van artikel 1 WBP) de voorgenomen verwerking van persoonsgegevens te melden bij het CBP. Het CBP wil uw aandacht vestigen op het Vrijstellingsbesluit (Vb, Stb. 2001, 250). Dit besluit bevat aanwijzingen van verwerkingen van persoonsgegevens die zijn vrijgesteld van die meldingplicht. Voor het overige is de WBP voluit van toepassing. Tot de in het Vb opgenomen verwerkingen behoort de verwerking **door onderwijsinstellingen** van gegevens betreffende **hun leerlingen, deelnemers of studenten** (artikel 19 Vb). Het is niet zo dat scholen zonder meer vrijgesteld zijn van de meldingplicht. Onderwijsinstellingen kunnen alleen een beroep op dit artikel doen mits (nog steeds) voldaan wordt aan de daarin gestelde eisen. Van belang is om in het oog te houden dat het hier vooral gaat om leerlinggegevens en om verwerking door onderwijsinstellingen. Het is de vraag of scholen voor de leerlingadministratie (nog) een beroep op artikel 19 Vb kunnen doen als zij de opleidingsgegevens van de ouders van de leerlingen opnemen (verwerken). In het derde lid sub d artikel 19 Vb staat weliswaar dat gegevens als bedoeld onder a van ouders verwerkt mogen worden, maar tot die gegevens behoren niet de opleidingsgegevens van de ouders. Dit blijkt ook uit de toelichting bij dit artikel, waarin als verklaring staat: *de gegevens betreffende de ouders (...) zijn*

van belang om de contacten met hen te kunnen onderhouden over de vorderingen van de minderjarige en om hen ingeval van ongeval of ziekte te kunnen waarschuwen.

Naar het oordeel van het CBP kunnen de opleidingsgegevens van de ouders gerekend worden tot gegevens betreffende de leerlingen indien, voor zover en zolang deze gegevens noodzakelijk zijn voor het gerechtvaardigd belang van de verantwoordelijke (school) zoals bedoeld in artikel 8 sub f WBP in relatie met artikel 19 Vb derde lid sub j Vb : *andere dan de onder a tot en met i bedoelde gegevens waarvan de verwerking wordt vereist ingevolge of noodzakelijk is met het oog op de toepassing van een andere wet.*

4.

In de paragraaf die in de Nota van Toelichting als titel heeft *MenO-risico en controle van de leerlingadministratie* staat dat de opleidingsgegevens van de ouders die in de leerlingadministratie voorkomen gecontroleerd worden, in ieder geval in het diplomaregister bij de Informatie Beheer Groep. Voor zover het CBP bekend, is de Informatie Beheer Groep inzake dit register niet de verantwoordelijke in de zin van de Wet bescherming persoonsgegevens.

5.

Het CBP adviseert u om de Nota van Toelichting met inachtneming van het bovenstaande te verrijken door daarin explicieter aandacht te besteden aan de belangen die in het geding zijn bij de voorgestane gegevensverwerking. De Wet bescherming persoonsgegevens (WBP) bevat spelregels voor een zorgvuldige en rechtmatige gegevensverwerking. Zoals bijvoorbeeld de plicht die op de verantwoordelijke (lees: school) rust om de noodzaak van de verwerking van opleidingsgegevens van (deze) ouders aan te tonen en de plicht om de betrokkene voorafgaand aan de verwerking te informeren over de verwerking van en de omgang met de persoonsgegevens uit de leerlingadministratie. Tevens is het van belang om in de Nota van Toelichting aan te geven dat etniciteit niet meer verwerkt mag worden, omdat het geen criterium meer is voor de gewichtenregeling. Naar het oordeel van het CBP verdient informatie over het bovenstaande een plaats in de Nota van Toelichting. Los hiervan staan de door u aangekondigde handreikingen voor scholen die, zo leidt het CBP af uit de tekst van de Nota, vooral gericht zijn op het voorkomen van misbruik en oneigenlijk gebruik van de opleidingsgegevens van ouders door scholen bij het bepalen van de gewichten.

Dit sluit aan bij de inspanningen die onderwerp zijn van het door u en de besturenorganisaties op 19 november 2003 gesloten Convenant Bescherming Leerling-, deelnemer- en studentgegevens op de scholen en instellingen.

Het CBP hoopt u met deze brief voldoende te hebben geïnformeerd en verzoekt u het CBP te informeren over de wijze waarop u gevolg geeft aan dit advies. Het CBP is beschikbaar indien nadere toelichting gewenst is.

Hoogachtend,

mw. mr. dr. J. Beuving
Collegelid